

Kako je pouk na daljavo 2020/21 vplival na delovanje šolskih zborov

Dr. Inge Breznik

Zavod RS za šolstvo, OE Maribor,
Trg revolucije 7, 2000 Maribor

inge.breznik@zrss.si

How Did Distance Education in 2020/21 Affect the Work of School Choirs?

Izvleček

Prispevek izpostavlja problematiko delovanja šolskih pevskih zborov v času izvajanja ukrepov proti širjenju bolezni covid-19, ki traja od marca 2020 naprej. Pouk smo izvajali in ga še izvajamo na daljavo s pomočjo digitalne tehnologije ali pa zaradi ukrepov v omejenih okoliščinah (npr. delo v mehurčkih), zato se soočamo z globalnimi posledicami: upadom števila otrok, upadom kondicije petja, upadom motivacije za petje in slabšo kakovostjo dela.

Ključne besede: šolski pevski zbori, covid-19.

Abstract

The article highlights the issue of the activity of school choirs during the implementation of measures to prevent the spread of COVID-19, which have been in place since March 2020. Lessons were and continue to be held at a distance using digital technology or, on account of the measures, in limited circumstances (e.g., working in bubbles), which has had global consequences: a reduced number of children, a declining singing ability, declining motivation to sing, lower quality of work.

Keywords: school choirs, COVID-19.

Uvod

Šolsko zborovsko petje v Sloveniji ima bogato tradicijo, ki izhaja iz narodne kulturne dediščine in je zato tudi sistemsko podprto. Gojimo in razvijamo ga sistematično po vsej šolski vertikali.

V okviru predšolske vzgoje petje izvajamo vsakodnevno v rednem programu v okviru področja umetnost,¹ opredeljenega v *Kurikulu za vrtce* (Bahovec idr. 2004). Vrtčevski pevski zbori delujejo v mnogih vrtcih v okviru nadstandardnega programa. Vodijo jih vzgojiteljice ali pomočnice vzgojiteljic, ki imajo afiniteto do glasbe. V vrtčevski zbor je lahko vpisan vsak otrok ne glede na razvitost njegovih glasbenih sposobnosti. Zborovske vaje potekajo enkrat tedensko, največ eno šolsko uro, v dopoldanskem ali popoldanskem času. Glavni cilj predšolskega zborovskega petja je doživljanje, spoznavanje in uživanje v petju. Otroci nastopajo najpogosteje v ožjem okolju za starše.

Na ravni osnovne šole spada pevski zbor v razširjeni program oz. interesne dejavnosti. Vodenje zbora je sistemizirano delovno mesto za strokovne delavce² (gl. 40. člen *Pravilnika o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole*, Ur. l. RS 16/2007), zato lahko na vsaki osnovni šoli deluje enoglasni otroški pevski zbor (70 ur letno oz. 2 uri tedensko) in večglasni mladinski pevski zbor (140 ur letno oz. 4 ure tedensko). V otroški pevski zbor (v nadaljevanju OPZ) so praviloma vključeni vsi otroci, ki izrazijo interes za petje v zboru, ne glede na glasbene sposobnosti. Vključenost otrok v mladinske pevske zборе (v nadaljevanju MPZ) pa je pogojena z otrokovim interesom in selekcijo zborovodje glede na otrokove glasbene sposobnosti. Cilji in priporočila za delo s pevskim zborom so predpisana s konceptom (Žvar idr. 2002), pri čemer se enoglasni zbori osredotočajo na pridobivanje osnovnih glasbenih izkustev s petjem, večglasni pa v poglobljanje vokalne tehnike, glasbenega spomina, razvoja muzikalnosti ter širjenja znanj iz slovenske in svetovne zborovske literature. Pomembna vloga osnovnošolskih zborov je tudi sodelovanje na prireditvah v šolskem okolišu, na regionalnih, državnih in tudi mednarodnih zborovskih srečanjih in revijah.

Na srednješolski ravni zborovska dejavnost poteka v okviru nadstandardnega programa. S šolskim letom 2022/23 bo postalo vodenje zbora sistemizirano delovno mesto (gl. točko 11 7. člena *Pravilnika o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o normativih in standardih za izvajanje izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva*, Ur. l. RS 178/2021), pri čemer se učitelju, ki vodi zbor, »tedensko število ur pouka zmanjša za 2 uri pouka na teden za zbor /.../, vendar skupaj ne več kot za 6 ur pouka na teden, če ima šola več pevskih zborov /.../« (70 ur letno na posamezni zbor).

V osnovnem glasbenem izobraževanju je prav tako sistemizirano delovno mesto zborovodje (gl. *Pravilnik o sprejemu dopolnjenega predmetnika in učnih načrtov v izobraževalnem programu Glasba*, Ur. l. RS 11/2010). Na glasbenih šolah lahko delujejo eno- ali večglasni zbori s 70 urami vaj letno (2 uri tedensko). Cilji predmeta so opredeljeni z učnim načrtom (gl. Arko idr. 2011).

Iz opisanega je razvidno, da je zborovsko petje podprto po vsej šolski vertikali na sistemski ravni, kar je unikum v svetu.

Izvajanje vaj pevskih zborov v času ukrepov proti širjenju epidemije covid-19

Zborovsko petje na šolah v času ukrepov proti širjenju epidemije covid-19, tj. od marca 2020 naprej, poteka drugače, kot smo bili vajeni pred ukrepi. Delo v večjih in mešanih skupinah, kot je za zborovsko dejavnost značilno, je omejeno. V času zaprtja šol oz. pouka na daljavo je bila zborovska dejavnost izvajana tako kot vse druge dejavnosti s pomočjo sodobne digitalne tehnologije, kar je popolnoma drugačne kot v času pred tem. Tako so ukrepi proti covidu-19 na področju zborovske dejavnosti prinesli spremembe v načinu dela, kar vpliva na kakovost otrokovega petja ter na motivacijo otrok za petje.

Kako so potekale vaje pri osnovnošolskih zborih od marca 2020 do junija 2021, opisuje analiza vprašalnika s sedmimi vprašanji za učitelje glasbene umetnosti

1 *Kurikul za vrtce* (Bahovec idr. 2004) obravnava šest področij dejavnosti: gibanje, jezik, umetnost, družbo, naravo in matematiko.

2 Otroške pevske zборе vodijo učitelji glasbene vzgoje ali razredni učitelji, mladinske pevske zборе pa izključno učitelji glasbene vzgoje.

(GUM) v osnovnih šolah, opravljena v maju 2021, v kateri je sodelovalo 188 učiteljev.

- a) Preverjali smo, koliko zborov/vokalnih zasedb je delovalo na posamezni šoli pred zaprtjem šol (pred marcem 2020) zaradi covida-19, s čimer dobimo uvid v količino izkoriščenih sistemiziranih ur za vaje pevskega zbora.

Preglednica 1: Delujoči zbori na posameznih šolah pred epidemijo covida-19

	Nič f (f %)	Eden f (f %)	Dva f (f %)	Več f (f %)
OPZ	0	56 (29,8 %)	96 (51,6 %)	36 (18,6 %)
MPZ	10 (5,3 %)	165 (87,8 %)	13 (6,9 %)	0
Komorne vok. zasedbe	0	32 (17,0 %)	4 (2,1 %)	0
Deški zbor/ zasedba	0	5 (2,6 %)	0	0

Videokonferenčna okolja zaradi latenece zvoka ne omogočajo sočasnega petja otrok, so pa videokonference pomembne za ohranjanje stika, komunikacijo in pripadnost otrok k določeni skupini ter za motivacijo otrok za petje.

Na vseh šolah, sodelujočih v anketi, delujejo OPZ, na polovici teh šol celo po dva OPZ. Na 94,7 odstotka šol delujejo MPZ. Ugotavljamo, da so sistemizirane ure za pevske zборе v celoti izkoriščane (210 ur letno oz. 6 ur tedensko). Predvidevamo, da so na 5 odstotkih šol, na katerih ne delujejo MPZ, ure za MPZ prerazporedili med več OPZ ali pa niso izkoristili oziroma sistemsko uveljavili vseh 6 ur vaj pevskega zbora.

- b) Zanimalo nas je, v kolikšni meri so anketirani učitelji želeli sodelovati s svojimi zbori na držav-

ni 27. Reviji Zagorje ob Savi v aprilu 2020 (ki je bila zaradi epidemije odpovedana), s čimer se dokazuje kvaliteta zborov na teh šolah.

Preglednica 2: Želja po sodelovanju z zbori na 27. Reviji Zagorje ob Savi, april 2020

	Da f (f %)	Ne f (f %)
OPZ	23 (12,3 %)	165 (97,7 %)
MPZ	22 (11,7 %)	166 (88,3 %)

Okoli 10 odstotkov anketiranih učiteljev je želelo s svojimi zbori sodelovati na državni 27. Reviji zborov Zagorje ob Savi aprila 2020.³ Revija je bila zaradi epidemičnih razmer odpovedana. Zbori, ki so bili v februarju 2020 na vrhuncu svojih priprav na državno revijo, so z marcem 2020 doživeli večmesečno zaprtje šol ter s tem ustavitev njihovega delovanja. To je prineslo upad pevske kondicije in motivacije otrok za petje, ki se je vlekle še v šolsko leto 2020/21.

- c) Naslednje vprašanje se veže na obliko in način izvajanja vaj šolskih pevskih zborov v času omejitve zaradi epidemije covida-19 v šolskem letu 2020/21, s čimer dobimo vpogled v pogoje dela učitelja in učenca.

V času prvega (od marca do maja 2020) in drugega (od oktobra 2020 do marca 2021) zaprtja šol je bilo okoli četrtina zborov anketiranih učiteljev nedelujočih, saj učitelji niso izvajali vaj.⁴ Učitelji so bili s temi urami prerazporejeni na druge delovne obveznosti (npr. pomoč otrokom s posebnimi potrebami). V času prvega zaprtja šol je v skoraj 60 odstotkih potekalo delo s pomočjo spletne učilnice ali spletnih strani šole oziroma učitelja, na katere so učitelji nalagali gradiva (npr. notno gradivo, posnetke posameznih glasov in glasbenih spremljav, vaje

3 Državna Revija Zagorje ob Savi je bienalno zborovsko tekmovanje otroških in mladinskih pevskih zborov in je v zadnjih šestih letih pred epidemijo covida-19 doživela porast v količini prijavljenih in sodelujočih zborov. Leta 2014 se je na revijo prijavilo 19 OPZ in 20 MPZ, leta 2016 30 OPZ in 23 MPZ, na revijo leta 2018 pa 24 OPZ in 20 MPZ.

4 Zapisi anketirancev:

»Ravnateljica mi ne dovoli vaj.«

»Radi bi prepevali v živo, čeprav po razredih, v mehurčkih, z maskami ipd., pa nam ne pustijo.«

»Šole zelo različno izvajajo vaje oz. jih ne izvajajo pevskih vaj v času epidemije. Želim si, da bi bili v navodilih enotni in da bi na vseh šolah lahko peli. Tako pa eni nismo smeli, drugi pa vseeno so – kot da nismo na istem planetu.«

»Zaradi majhnosti šole in posledično majhnega števila otrok iz posameznih razredov vaj zbora od marca 2021 naprej nisem izvajala niti v mehurčkih. Sem se pa uspela z ravnateljico dogovoriti, da pomagam razrednim učiteljicam od 1. do 5. razreda pri izvedbi ur glasbene umetnosti. To je se mi je zdela sprejemljiva rešitev. Tako vsi otroci vsaj kdaj zapojejo in imam stik z vsemi otroki. Pripravljamo tudi pesem za množično petje, seveda pa to ni nivo zahtevnosti, ki bi ga želeli razvijati pri pevskih zborih.«

Preglednica 3: Način izvajanja vaj šolskih pevskih zborov v času omejitev zaradi epidemije covid-19

	Zbor	Vaj nisem izvajal f (f %)	Gradivo v SU, na spletni strani f (f %)	VK f (f %)	Kombinacija VK in gradiva v SU, na spletni strani f (f %)	Na šoli, v mehurčkih, po posameznih razredih f (f %)	Na šoli, več razredov skupaj f (f %)
Marec–maj 2020 (1. zaprtje šol)	OPZ	39 (20,7 %)	111 (59,0 %)	7 (3,7 %)	31 (16,5 %)	0	0
	MPZ	39 (20,7 %)	108 (57,5 %)	8 (4,2 %)	33 (17,5 %)	0	0
Maj–junij 2020 (v šoli, konec šolskega leta)	OPZ	31 (16,5 %)	29 (15,4 %)	3 (1,5 %)	10 (5,3 %)	70 (37,3 %)	45 (23,9 %)
	MPZ	34 (18,1 %)	27 (14,4 %)	3 (1,5 %)	11 (5,8 %)	64 (34,0 %)	49 (26,1 %)
September–oktober 2020 (v šoli, začetek šolskega leta)	OPZ	12 (6,4 %)	7 (3,7 %)	4 (2,1 %)	3 (1,5 %)	67 (35,5 %)	95 (50,5 %)
	MPZ	14 (7,4 %)	8 (4,2 %)	4 (2,1 %)	6 (3,2 %)	59 (31,4 %)	97 (51,6 %)
Oktober 2020 – marec 2021 (2. zaprtje šol)	OPZ	35 (18,6 %)	75 (39,9 %)	17 (9,0 %)	61 (32,4 %)	0	0
	MPZ	31 (16,5 %)	74 (39,3 %)	16 (8,5 %)	67 (35,5 %)	0	0
Marec–junij 2021 (v šoli, konec šolskega leta)	OPZ	28 (14,9 %)	22 (11,7 %)	3 (1,5 %)	8 (4,2 %)	117 (62,3 %)	10 (5,3 %)
	MPZ	28 (14,9 %)	28 (14,9 %)	4 (2,1 %)	15 (7,9 %)	99 (52,6 %)	14 (7,4 %)

za pevsko tehniko) za učenčev individualno pevsko vajo doma. V času drugega zaprtja šol pa je tretjina šol izvajala vaje s pomočjo naloženih gradiv v spletnih učilnicah oziroma na spletnih straneh, druga tretjina šol pa je izvajala vaje v kombinaciji z gradivi v spletnih učilnicah oziroma na spletnih straneh ter videokonferenčnimi srečanji,⁵ pri čemer je učitelj pel, otroci pa so za njim ponavljali ob izklopljenih mikrofoni.⁶

Konec šolskih let 2019/20 in 2020/21, po prvem in drugem zaprtju šol, so prevladoval vaje v mehurčkih po posameznih razredih.⁷ Ob začetku šolskega leta

2020/21, ko so bile epidemične razmere zaradi pletja in časa počitnic ter s tem povezanega zmanjšane pojava virusnih obolenj bolj umirjene, so na 50 odstotkih šol anketirancev vzpostavili vaje pevskih zborov v večjih mešanih skupinah, kot je za zборе običajno.

Ugotavljamo, da je bila zborovska dejavnost v času zaprtja šol usmerjena v individualno vajo učencev doma, s ciljem usvajanja posameznih pevskih glasov pesmi, da bo učenec svoj glas obvladal in ga suvereno izkazal v skupinskem petju v živo v šoli, ko bodo to dovoljevale epidemiološke razmere. Videokonferenč-

5 Zapis anketiranja: »Naše delo na daljavo je bilo pri MPZ kombinirano z delom preko Zooma. Motivacija je pri otroškem zboru zelo padla; če se bo takšno delo brez nastopov in združevanja razredov nadaljevalo še v naslednjem šolskem letu, bomo ob sprostitev zbor postavljali iz nule.«

6 Zapis anketiranja: »V času zaprtja šol smo poskusili z videokonferencami, a niso bile uspešne. Ko smo se vrnil v šole, sem podvojila pevske vaje obeh zborov. OPZ delam v mehurčkih po razredih. V MPZ sem najprej delala po posameznih razredih, sedaj pa združujem po dva razreda, do 10 pevcev, pevci so presrečni, da se družimo.«
»Zbori umirajo. Učenci radi pojejo skupaj, ne vsak sam pred zaslonom ali ob posnetku zborovodje. Vsakršna omejitev dela, kakršno je bilo pred karanteno, ima katastrofalne posledice.«

7 Zapis anketiranja: »Ker je veliko razredov, se je že pri OPZ zelo skrčilo število vaj na posamezni oddelek. Določeni oddelki imajo vaje vsake tri tedne, ker drugače ni izvedljivo. Ker ni učitelj za podaljšano bivanje, so v času vaj VSI učenci enega oddelka v razredu, in s tistimi, ki so vpisani na vaje, izvajam vaje, ostali pa pišejo nalogo, rišejo ... Hkrati je ogromno otrok, ki sprašujejo, zakaj se vidimo tako redko, in so resnično željni prepevanja. Z učenci MPZ pa vaj ne izvajam, ker ni možno; nikakor nismo našli rešitve. Gradivo je objavljeno v spletni učilnici. Otroci me sprašujejo, zakaj ni vaj. Želijo si prepevati!«
»Najhuje je, da ne morem imeti vaj v svoji glasbeni učilnici, ker jo ves čas zaseda moj razred (sem razredničarka) in se selim s sintesizerjem po šoli.«
»S pevskimi zbori je težko delati zaradi prepovedi združevanja skupin. Dejansko pevski zbori ne obstajajo, pač pa gre le za vokalne skupinice.«

na okolja zaradi latence zvoka ne omogočajo sočasne- ga petja otrok, so pa videokonference pomembne za ohranjanje stika, komunikacijo in pripadnost otrok k določeni skupini ter za motivacijo otrok za petje. Tako je bila skupinska zborovska dejavnost v času zaprtja šol prekinjena.⁸ Skušala se je obuditi vsakokrat, ko so se otroci vrnili na šole, kolikor so to dovoljevale epide- mične razmere in z njimi povezani ukrepi (v večji meri vaje v mehurčkih, manj vaje v večjih, mešanih skupi- nah).

č) Oblika in način dela sta narekovala tudi zahtev- nost izbora pesemskega repertoarja/programa za zборе v času omejitev zaradi epidemije covi- da-19.

Preglednica 4: Zahtevnost pesemskega repertoarja/programa za zборе v času omejitev zaradi epidemije covid-19

	1	2	3	
Enostavno	131 (69,7 %)	51 (27,1 %)	6 (3,2 %)	Zahtevno

Preglednica 5: Vsebina pevskega repertoarja zborov v času omejitev zaradi epidemije covid-19

	Zbor	Nič f (f %)	Nekaj f (f %)	Veliko f (f %)
Enoglasne	OPZ	7 (3,7 %)	47 (25,9 %)	134 (71,3 %)
	MPZ	32 (17,0 %)	114 (60,6 %)	42 (22,3 %)
Dvoglasne	OPZ	136 (72,3 %)	52 (27,6 %)	0
	MPZ	34 (18,1 %)	111 (59,0 %)	43 (22,9 %)
Večglasne	OPZ	188 (100 %)	0	0
	MPZ	103 (54,8 %)	76 (40,4 %)	9 (4,7 %)
Ljudske in priredbe ljudskih	OPZ	9 (4,7 %)	137 (72,9 %)	42 (22,3 %)
	MPZ	37 (19,7 %)	130 (69,1 %)	21 (11,2 %)
Enostavne slovenske umetne	OPZ	19 (10,1 %)	131 (69,7 %)	38 (20,2 %)
	MPZ	31 (16,5 %)	138 (73,4 %)	19 (10,1 %)
Zahtevne slovenske umetne	OPZ	146 (77,6 %)	41 (21,8 %)	0
	MPZ	150 (79,8 %)	37 (19,7 %)	1 (0,5 %)
Slovenska popevka, slovenski pop	OPZ	62 (32,9 %)	101 (53,7 %)	25 (13,3 %)
	MPZ	29 (15,4 %)	119 (63,3 %)	40 (21,3 %)
Tuje popularne	OPZ	141 (75,0 %)	41 (21,8 %)	6 (3,2 %)
	MPZ	51 (27,1 %)	107 (56,9 %)	30 (15,9 %)
Muzikal, jazz	OPZ	138 (73,4 %)	31 (16,5 %)	19 (10,1 %)
	MPZ	125 (66,5 %)	51 (27,1 %)	12 (6,4 %)

⁸ Zapis anketiranja: »V bistvu v tem času sploh ne moremo govoriti o delovanju zborov, saj skupinice niso zbor.«

Večina anketiranih učiteljev (okoli 70 %) je za svoje zборе izbirala enostaven pevski program, kar je za nov način dela ter nepredvidljive čase pričakovana učiteljeva odločitev. Enostavne pesmi so lažje usvojljive in s tem za otroka motivacijsko bolj spodbudne.

Tudi vsebina programa za petje je bila v prilagojena razmeram v času omejitev zaradi epidemije covid-19.

Otroški zbori so v času omejitev zaradi epidemije covid-19 prepevali veliko enoglasnih pesmi (okoli 71 %) ter nekaj ljudskih pesmi in njihovih priredb (okoli 73 %), enostavnih slovenskih umetnih pesmi (okoli 70 %), popularnih pesmi in slovenskih popevk (okoli 54 %).

Repertoar mladinskih zborov pa je bil sestavljen iz nekaj enoglasnih pesmi (okoli 61 %), dvoglasnih pesmi (59 %), večglasnih pesmi (okoli 40 %), ljudskih pesmi in njihovih priredb (okoli 69 %), enostavnih slovenskih umetnih pesmi (okoli 73 %), popularnih pesmi in slovenskih popevk (okoli 63 %) ter tuje popularne glasbe (okoli 57 %).

Prevladoval je manj zahteven program z enoglasnimi ljudskimi pesmimi in njihovimi priredbami ter enostavnimi slovenskimi umetnimi pesmimi, slovensko pop glasbo ter popevkami.⁹

- d) Zanimalo nas je stanje zborov (število otrok, motiviranost in pevska kondicija) v času po drugem zaprtju šol do konca šolskega leta 2020/21, ko so otroci zopet lahko peli v zborih v šoli.

Preglednica 6: Stanje otrok v zborih na šoli po drugem zaprtju šol do konca šolskega leta 2020/21

	Enak f (f%)	Manjša/ slabša f (f%)	Večja/ boljša f (f%)
Število otrok pri OPZ	86 (45,7 %)	78 (41,5 %)	24 (12,8 %)
Število otrok pri MPZ	63 (33,5 %)	108 (57,5 %)	17 (9,0 %)
Motivacija	36 (19,1 %)	126 (67,1 %)	26 (13,8 %)
Pevska kondicija	7 (3,7 %)	162 (86,2 %)	19 (10,1 %)

Anketirani učitelji v večini menijo, da je bilo število otrok pri OPZ enako (okoli 45 %)¹⁰ kot pred epidemijo covid-19, v MPZ pa je število otrok padlo (okoli 57 %).¹¹ Slabši sta bili motivacija otrok za petje v zborih (okoli 67 %)¹² in njihova pevska kondicija (okoli 86 %).¹³

Slednji rezultati so bili pričakovani, saj v šolah ni bilo rednih vaj v živo, ki ohranjajo motivacijo in interes otrok za petje ter dvigujejo njihovo pevsko kondicijo.

- e) Na odprto vprašanje »Želite na tematiko šolskih pevskih zborov še kar koli sporočiti?« smo dobili 78 odgovorov. Nekatere najdete pod opombami pri prejšnjih vprašanjih, nekaj pa jih navajamo tukaj.

- 9 Zapis anketirancev: »V tem korona času smo z večjimi težavami gradili dvoglasje in večglasje, predvsem pri pevcih iz nižjih razredov (6., 7. r.). Tudi pri OPZ smo bolj prepevali kot pa študirali zahtevnejši program. Vseeno so pevcji radi prepevali in redno hodili na vaje.«
»Zaradi dela v mehurčkih in pomanjkanja prostora so pri nekaterih vajah OPZ prisotni vsi učenci posameznih razredov. Sprva jim to ni bilo všeč, sedaj pa aktivno in enakovredno sodelujejo tudi učenci, ki prej niso bili vpisani k PZ. Nekaj ur OPZ na podružnicah zaradi logistike (ker si delimo učitelje s sosednjim zavodom, je prišlo do sprememb v urniku) ni mogoče izvajati; v prihodnjem letu zato pričakujem velike razlike v številu pevcev in tehniki petja med posameznimi zbori. Ur MPZ, ki so na urniku povečini zadnje ure zaradi novih voznih redov avtobusa in dodatnih obveznosti učitelja (pomanjkanje kadra za izvajanje OPB), kljub velikemu interesu pevcev (tedensko me sprašujejo, kdaj lahko začnemo) ne uspemo izvesti v živo. Zato več pojemo pri urah GUM, tudi zelo aktualne pop skladbe, pri katerih učenci blestijo v vzornem znanju besedila, melodij, ritma (tudi zelo zahtevne rap dele se naučijo samoiniciativno) in raznoraznih informacij o ustvarjalcih. K letošnjim uram MPZ je bilo septembra sicer vpisano rekordno število pevcev.«
- 10 Zapis anketiranja: »Pri OPZ motivacija in kondicija ostajata. Pri MPZ je stanje bolj zaskrbljujoče. Zaradi obremenjenosti s šolskimi urniki in delom na daljavo je marsikdo petje opustil.«
- 11 Zapis anketiranja: »Mladinski zbor z zlatim priznanjem na tekmovanju se je se skrčil za 3/4. Zahtevnost programa pa še bolj. Vsi otroci 'bežijo' domov. Ob 13.15 je šola že skoraj prazna. Kdaj naj torej izvajamo vaje?«
»Upad števila pri MPZ in starejših OPZ že po prvi karanteni, kar se je poznalo pri vpisu v interesno dejavnost jeseni 2020.«
- 12 Zapis anketirancev: »Skrbi me. Motivacija je drastično upadla. Še bolj kot pri otrocih pri vodstvu šole.«
»Škoda bo velika predvsem pri starejših pevcih (od 4. r. dalje), ker so otroci padli v cono udobja. Brez nastopov in podobne motivacije jih je veliko izgubili izkušnjo 'uživanja' v skupnem zborovskem petju, saj jim mentorji na 'ekranski' način tega nismo mogli nuditi. Pri MPZ bom drugo leto začela s komaj malo večjo komorno skupino.«
- 13 Zapis anketirancev: »Tehnične zmožnosti glasu, petje v prostor, petje v enem dihu, moč glasu, to je slabše.«
»Tudi pevcji sami priznajo, da nimajo več prave pevske kondicije. Petje so zelo pogrešali in zato zdaj toliko rajši pojejo. Tudi jaz vedno bolj pogrešam pravo pevsko štimungo na šoli. Bilo je zelo težko, vendar nismo obupali ne učitelji, ne učenci. Vsako srečanje znova smo dokazovali, da zmoremo, da potrebujemo petje.«

»Nabiram moči in ideje, da začnem zборе na novo postavljati. Ne bo prvič. Akcija.«

»Za ponovno postavitev kvalitetnega zbora bom potrebovala kar nekaj časa in veliko energije.«

»Nujno moramo ohraniti zборе in tudi nivo, ki smo ga imeli pred covid karantenami. Učenci sami zelo pozitivno in odgovorno želijo, da spet obstaja zbor. Izjeme, ki po karantenah ne želijo k zboru, do petja že prej niso imele afinitete. V veliki meri tudi kolegi učitelji in vodstvo ugotavljajo primanjkljaj v šolskem utripu, če zbora ni.«

»Generacije odličnih pevk odhajajo, s tem pa bodo problemi s postavitvijo večglasja pri novih pevcih. Na šole bo treba poslati priporočila oziroma zahtevo ravnateljem, da se pevske vaje (kot obvezni program šole) izvajajo ne glede na ostale interesne dejavnosti. Če ne drugače, v mehurčkih po oddelkih ob upoštevanju vseh ukrepov. Vodstvo šole mora omogočiti ta način, seveda če ima zborovodja željo in voljo izvajati pevske vaje, in predvsem če si pevke tega želijo. Na naši šoli sem pričela s pevske vajami v živo. Pevke so povsem

očarane, navdušene, po hodnikih, na šolskem dvorišču se na veliko poje. Povedale so, da so jim pevske vaje na daljavo bile preveč zahtevne, niso se znašle, motivacija je padala in resnično so pogrešale petje v skupini – v zboru, večglasju in harmonijah. Zborovodjem so ravnatelji z veseljem dajali namesto pevske vaj kar dežuranje vozačev, dežurstvo pri malici, kosilu. Nimajo vsi posluha za to dejavnost in pravega občutka, kaj pomeni zborovsko petje in kaj šole izboljšamo.«

»Pevske vaje na daljavo so v OŠ res zelo malo efektivne. Vaje zbora so se učenci udeležili le, če je bilo vse ostalo že opravljeno. Pripravljenost na resno delo je bila nizka. Zborovodja pa je lahko upravičil ure, namenjene zboru. Je pa ta način vseeno boljši kot biti brez pevske vaj.«

»Manko, ki je nastal v zadnjem letu in nekaj mesecih, v je gromozanski. Zavedati se moramo, da so zadnje resne vaje zbora bile v februarju leta 2020, če nam bodo dovolili, bomo ponovno zares lahko začeli delati septembra 2021, kar je leto in pol povprečnega dela s pevci. Potrebno bo veliko dodatnega napora, da bomo spravili dejavnost na prejšnjo raven.«

»Zbore je treba izvajati pod normalnimi pogoji. Z masko se otrok ne sliši, nemogoče je videti gibanje obraznih mišic, pravilne postavitve ustnic in gibanje brade. Z masko je vaje nemogoče optimalno izpeljati.«

»Delo na daljavo se zelo pozna pri delu s pevske zbori, sploh pri MPZ. Sama zelo rada delam s pevske zbori, ampak od otrok nisem zahtevala, da pojejo v maskah, zato sem delo tudi prilagodila in dala poudarek na instrumentalnem delu. Še vedno sem mnjenja, da otroci z maskami ne morejo peti. Prav tako je skoraj nemogoče delati večglasje v pevske zboru, saj moramo imeti otroke v mehurčkih.«

»Zborovsko petje je samo v živo lahko pravo doživetje, vse ostalo je delo po sili razmer.«

»Menim, da bo potreben čas, da bomo zборе ponovno postavili na svoje mesto. Otroci sicer čutijo potrebo po petju, a nekateri ne obiskujejo vaj, ker jim tega ne dovolijo starši, kljub temu da smo upoštevali vse odloke in priporočila. Je pa bilo veliko razhajanj med samimi glasbenimi pedagogi, saj nekateri vaj sploh niso izvajali.«

Sklep

Raziskava je pokazala, da je zborovsko petje v času ukrepov proti širjenju covid-19 utrpelo veliko škodo, ki je vplivala na zmanjšano število vpisanih otrok v zборе, poslabšano motivacijo za petje, predvsem pa na upad pevske kondicije otrok ter kakovost njihovega petja. Učitelji so v času zaprtja šol podpirali individualno vajo pevcev doma tako, da so jim v spletne učilnice oziroma na spletne strani šol ali učitelja posredovali gradiva (npr. notno gradivo, posnetke po glasovih, posnetke spremljav za karaoke petje). Skupinsko sočasno petje prek videokonferenc ni bilo mogoče zaradi latence oziroma časovnega zamika zvoka. Videokonferenčna srečanja so bila velika pomoč pri vzdrževanju stikov s pevci. Ob vrnitvi

Zborovsko petje je v času ukrepov proti širjenju covid-19 utrpelo veliko škodo, ki je vplivala na zmanjšano število vpisanih otrok v zборе, poslabšano motivacijo za petje, predvsem pa na upad pevske kondicije otrok ter kakovost njihovega petja.

v šole je večina vaj potekala v mehurčkih, v manjših skupinah in še poteka tako, kar je daleč od razmer za delo v večjih, mešanih skupinah (tj. skupna vaja zbora z vsemi pevci skupaj) in bi lahko vplivalo na dvig kakovosti dela z zborom. Na mnogih šolah zbori še vedno ne delujejo.

Zato je upravičeno, da govorimo o ponovni vzpostavitvi šolskih zborov oziroma o ponovnem zagonu šolske zborovske dejavnosti, ki nas bo spremljala v naslednjih šolskih letih. **Temelj zagona zborovske dejavnosti je pouk glasbene umetnosti v osnovni šoli oz. pouk glasbe v srednjih šolah**, ki naj bo dejavnostno naravnan (izvajanje, ustvarjanje, poslušanje), **s poudarkom na skupinskem, razrednem petju** (vsaka ura glasbe naj se začne ali konča s 15-minutnim petjem). Petje naj vključuje veliko gibanja (npr. petje z gibanjem, izvajanje na lastna/telesna glasbila, gibno ustvarjanje ob glasbi in v njej).

Vaje pevskih zborov naj temeljijo na razvoju in rasti pevske kondicije oz. glasovnih in muzikalnih sposobnosti pevcev ter konceptu izbora programa od lažjega h težjemu, od znanega k neznanemu, od ljudskega k umetnemu ter od enoglasja k večglasju.

Zakaj se je vredno truditi, da ohranimo pevske zборе? Zato ker je petje dejavnost s širokim spektrom pozitivnega vpliva na naša življenja. Ima **estetsko vrednost**, saj privzgaja smisel za lepoto, urejenost, skladnost, senzibilizacijo, empatijo, organiziranost, vztrajnost in

disciplino. Ima **kulturno vrednost**, saj velja za najmočnejše kulturno bivanje v Sloveniji z bogato večstoletno tradicijo v slovenski kulturni glasbeni dediščini. Ima **sociološko vrednost**, saj ljudi povezuje, združuje, mreži, krepi medgeneracijsko sodelovanje in občutek za biti družbeno koristen, dviguje samopodobo, samozavest, motivira ter bogati posameznika v preživljanju prostega časa. Ima **terapevtsko vrednost**, saj pozitivno učinkuje na naše psihično in telesno zdravje, odpravlja in zmanjšuje govorno-jezikovne motnje, krepi telesno držo, dihalne zmogljivosti, imunski sistem, srčni utrip, krvni tlak, frekvenco dihanja ter občutek zadovoljstva in sreče. Ima **kognitivno vrednost**, saj z učenjem melodičnih in ritmičnih fraz ter besedil razvijamo pozornost, koncentracijo, verbalni, slušni in glasbeni spomin ter posledično globlje dojemanje, učinkovitost in večjo ustvarjalnost.

Naj nam nikoli ne zmanjka pevskega entuziazma in energije za pevsko vzgojo otrok.

Vaje pevskih zborov naj temeljijo na razvoju in rasti pevske kondicije oz. glasovnih in muzikalnih sposobnosti pevcev ter konceptu izbora programa od lažjega h težjemu, od znanega k neznanemu, od ljudskega k umetnemu ter od enoglasja k večglasju.

Viri

Arko, D. idr. (2011). Pevski zbor. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Bahovec Dolar, E. idr. (2004). *Kurikul za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, Zavod RS za šolstvo.

Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole, Ur. l. RS 16/2007.

Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o normativih in standardih za izvajanje izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva, Ur. l. RS 178/2021.

Pravilnik o sprejemu dopolnjenega predmetnika in učnih načrtov v izobraževalnem programu Glasba, Ur. l. RS 11/2010.

Žvar, D. idr. (2002). Pevski zbor: *Razširjeni program osnovnošolskega izobraževanja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, Zavod RS za šolstvo.